

LANDEN VAN EUROPA

Kosovo

1 Vlag

2 Ligging op Europese kaart

Kosovo grenst aan Montenegro, Albanië en Macedonië.

3 Oppervlakte

De oppervlakte van Kosovo is 10.908 vierkante kilometer. Nederland is bijna 4 keer groter.

4 Bevolking

Het aantal inwoners van Kosovo is 2.126.728 (92% etnische Albanezen, 5,3% Kosovo-Serviërs en 2,7% andere minderheden). Gemiddeld wonen er 195 mensen op een vierkante kilometer.

5 Hoofdstad en enkele belangrijke steden

De hoofdstad is Pristina (165.844).

Andere steden zijn: Prizren (107.614), Ferizaj (71.758), Mitrovica (68.929), Gjakova (68.645), Peja (68.551), Gjilani (55.781).

6 Geschiedenis: globale perioden, belangrijkste personen

In de vroege middeleeuwen vormde Kosovo het hart van het Servische koninkrijk. Na een reeks militaire nederlagen van Serviërs, waaronder de slag op het Merelveld in Kosovo op 28 juni 1389, maakte het Servische koninkrijk uiteindelijk plaats voor een nieuwe macht, het Ottomaanse rijk. In de daaropvolgende eeuwen trokken grote groepen Serviërs weg uit Kosovo als gevolg van (periodieke) onderdrukking van de christelijke bevolking. Etnische Albanezen vestigden zich in de vrijgekomen gebieden.

In 1913 (geboortjaar van de onafhankelijke staat Albanië) werd Kosovo verdeeld tussen het koninkrijk Servië en het koninkrijk Montenegro. Na de Eerste Wereldoorlog maakte Kosovo deel uit van het nieuwe Koninkrijk Joegoslavië. Tussen 1941 en 1945 werd het grondgebied van het huidige Kosovo wederom verdeeld. In 1945 werd de Socialistische Federatieve Republiek Joegoslavië (SFRJ) opgericht, waartoe ook Kosovo behoorde. Onder de grondwetten van de SFRJ van 1963 en 1974 verkreeg Kosovo de status van autonome provincie van Servië, die vrijwel gelijk was aan die van de deelrepublieken. Etnische Albanezen namen in die periode belangrijke machtsposities in en domineerden het sociale leven van Kosovo. De maatschappelijke positie van de etnische Serviërs kwam in toenemende mate onder druk te staan. In 1990 trad een nieuwe Servische grondwet in werking, waarmee de autonomie van Kosovo feitelijk werd opgeheven. In navolging hierop werden etnische Albanezen in Kosovo massaal ontslagen uit overheidsfuncties en vervangen door etnische Serviërs. Elke vorm van vreedzaam protest werd hardhandig neergeslagen. In de jaren negentig ontwikkelden de etnische Albanezen een 'parallele maatschappij' met eigen structuren op politiek en sociaal gebied. Begin jaren negentig viel de Socialistische Federatieve Republiek Joegoslavië uit elkaar. Tussen juni 1991 en maart 1992 verklaarden de deelrepublieken Kroatië, Slovenië, Macedonië en Bosnië-Herzegovina zich onafhankelijk. Op 27 april 1992 werd de Federale Republiek Joegoslavië (FRJ), bestaande uit de deelrepublieken Servië en Montenegro, uitgeroepen. In de tweede helft van de jaren negentig nam de onvrede onder de etnisch

Albanese bevolking toe en ontstonden er groeperingen – zoals het Kosovo Bevrijdingsleger (Kosovo Liberation Army, KLA) – die de onafhankelijkheid van Kosovo langs gewelddadige weg wilden bereiken. In 1998 en 1999 vonden met enige regelmaat gewelddadige incidenten plaats tussen de Servische politie en het federale Joegoslavische leger enerzijds en (vermeende) etnisch Albanese strijders anderzijds. Beide zijden maakten zich in deze periode schuldig aan schending van de mensenrechten van alle bevolkingsgroepen. Op 24 maart 1999 ging de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) over tot het uitvoeren van luchtaanvallen op strategische doelen in de gehele Federale Republiek Joegoslavië (FRJ), waaronder Kosovo. In deze periode begingen de Joegoslavische en Servische troepen op grote schaal gewelddadigheden jegens de etnische Albanezen, waarbij duizenden werden gedood. Honderdduizenden etnische Albanezen zochten hun toevlucht in de buurlanden, of raakten ontheemd binnen Kosovo. Diplomatieke inspanningen leidden uiteindelijk tot Veiligheidsraadresolutie 1244, die op 10 juni 1999 werd aanvaard. Op 12 juni 1999 trokken de Joegoslavische strijdkrachten en de Servische veiligheidstroepen zich terug uit Kosovo. De eerste weken na het vertrek van deze troepen uit Kosovo werden gekenmerkt door een aantal gewelddadige acties van doorgaans etnische Albanezen jegens etnische Serviërs, Roma en andere minderheden, alsmede vermeende etnisch Albanese 'collaborateurs'. Vanaf juni 1999 werd Kosovo op grond van resolutie 1244 bestuurd door een interim civiel bestuur, onder auspiciën van een VN-missie: de United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK). Resolutie 1244 voorzag tevens in een internationale veiligheidspresentie, de NAVO-geleide Kosovo Force (KFOR). In de jaren die volgden werden de bevoegdheden van UNMIK langzaam overgedragen aan de Kosovaarse PISG, hoewel UNMIK eindverantwoordelijk bleef. Het proces van normalisatie en wederopbouw werd in maart 2004 abrupt verstoord door gewelddadigheden jegens etnische minderheden. Sindsdien is ernaar gestreefd om het proces een nieuw leven in te blazen en de fragiele verhoudingen tussen de verschillende etnische groepen te herstellen. De internationale gemeenschap was van mening dat er eerst sprake moest zijn van een goed functionerend bestuur, alvorens over de definitieve status van Kosovo onderhandeld kon worden.

7 Staatsvorm

Kosovo was formeel een provincie van Servië, maar heeft op 17 februari 2008 zichzelf eenzijdig onafhankelijk verklaard. Wereldwijd hebben 60 landen, waaronder de VS en de meeste lidstaten van de EU de onafhankelijkheid van Kosovo erkend. Veel landen, waaronder Rusland, China, Servië en 5 EU-landen (Griekenland, Spanje, Cyprus, Roemenië en Slowakije), zien Kosovo echter nog steeds als een (autonome) provincie van Servië. Kosovo wordt sinds 1999 bestuurd door de Verenigde Naties. Zij grepen in na de uittocht van ruim een miljoen Kosovo-Albanezen door Servische geweld. Kosovo is geen lid van de Europese Unie.

De direct gekozen Assemblee is volgens de grondwet (aangenomen en in werking getreden in 2008) het wetgevende instituut. De Assemblee kiest tevens de president (het staatshoofd) en de regering. De Assemblee heeft 120 zetels, waarvan 10 zetels voor de leden van de etnisch Servische minderheid zijn gereserveerd. Voor de overige minderheden zijn eveneens 10 zetels gereserveerd. De Assemblee wordt verkozen voor een periode van 4 jaar.

De regering van Kosovo bestaat uit de premier en de door hem benoemde en door de Assemblee goedgekeurde ministers. De grondwet schrijft voor dat ten minste een van de ministers moet behoren tot de Servische gemeenschap in Kosovo en een tot een andere minderheidsbevolkingsgroep. De regering is verantwoordelijk voor de tenuitvoerlegging van de wetten van Kosovo en kan nieuwe wetsvoorstellen aan de Assemblee voorleggen.

Het volkslied is tekstloos, alleen muziek.

8 Regio's en departementen

Kosovo is ingedeeld in zeven regio's en 33 gemeenten. Het bestuur van elke gemeente is in handen van een gemeenteraad die wordt voorgezeten door een burgemeester. De burgemeester wordt rechtstreeks verkozen. Hij stelt een bestuurlijk college aan. De burgemeester en het college zijn

gezamenlijk verantwoordelijk voor de uitvoering van de beslissingen van de gemeenteraad en voor de financiële huishouding van de gemeente.

9 Infrastructuur

De staat van de wegen in Kosovo is vaak slecht, zowel binnen als buiten de steden. Hoewel de wegen vrijwel vrij zijn van uit de oorlog daterende mijnen en explosieven wordt geadviseerd voorzichtigheid in acht te nemen en rekening te houden met gevaarlijk rijgedrag van verkeersdeelnemers.

Het spoorwegnetwerk in Kosovo is ernstig in verval en er zijn grootschalige investeringen nodig in rails, stations, signalering, telecommunicatie, etc. Als symbool van nationale eenheid in Kosovo heeft de trein het moeilijk. Reizen met de trein in Kosovo is goedkoop. Het busnetwerk is wijdvertakt en eveneens goedkoop.

Er is een (internationale) luchthaven bij de hoofdstad Pristina.

10 Klimaat

Kosovo kent een uitgesproken continentaal klimaat met strenge winters (-15°C) en hete zomers (30 à 35°C). In de winter valt er veel sneeuw en heerst er langdurige vorst (november tot maart), verder zijn er regelmatige maar korte regenbuien. De zomers zijn vaak kurkdroog met een aanzienlijk risico op bos- en heidebranden.

11 Rivieren en meren

Er zijn enkele noemenswaardige rivieren en meren in Kosovo. Deze zijn de Witte Drin in het westen, die uitmondt in de Adriatische Zee, en met de Erenik als de belangrijkste zijrivier, de Sitnica in het midden, de bovenloop van de Zuidelijke Morava in het uiterste oosten en de Ibar in het noorden. De grootste meren zijn het meer van Gazivoda (380 miljoen m³) in het noordwesten, het meer van Radoniq (113 miljoen m³) in het zuidwesten, het meer van Batllava (40 miljoen m³) en het meer van Badovci in het noordoosten.

12 Gebergten

Er zijn twee hoofdvlaktes in Kosovo. Het bekken van Metohija is in het westen van Kosovo gesitueerd en de vlakte van Kosovo beheerst het oostelijke deel.

Een groot deel van de oppervlakte van Kosovo is bergachtig. Het Sargebergte ligt in het zuiden en zuidoosten, op de grens met Macedonië. Dit is een van de populairste toeristische gebieden en skigebieden van de regio, met Brezovica and Prevala als de belangrijkste toeristencentra. De hoogste bergen van Kosovo, inclusief de hoogste berg Gjeravica (2656 m), liggen in het westen op de grens van Albanië en Montenegro. Deze bergen behoren tot de Albanese Alpen. In het noorden ligt het zuidelijke deel van de bergketen Kapaonik. De centraal gelegen gebieden van Drenica, Carraleva en het oostelijkste deel van Kosovo, bekend als Gollaku, zijn hoofdzakelijk heuvelgebieden.

13 Nationale en regionale parken

Kosovo heeft 1 nationaal park (Mountains National Park), 39.000 ha, opgericht in 1986. Locatie: langs de grens met de republiek Macedonië.

14 Industrie en economie

De economie van Kosovo is een van de sterkst onderontwikkelde in Europa. Een belangrijk deel van de economie bestaat uit illegale activiteiten. Deze zwarte economie bestaat onder andere uit het smokkelen van benzine, auto's, drugs (voornamelijk heroïne), mensen, wapens en sigaretten. Gedurende de jaren negentig heeft Kosovo veel te lijden gehad onder het gevoerde economische beleid, internationale sancties en de vele conflicten.

De onduidelijke status van Kosovo (niet iedereen erkent de onafhankelijkheid) belemmert de economie. Het is niet eenvoudig om investeringen en leningen aan te trekken. Ook de corruptie en de invloed van de georganiseerde misdaad vormen serieuze problemen.

15 Wijnbouw

In Kosovo bevindt zich een wijngebied met goede omstandigheden voor een aantal druivenrassen zoals Pinot Noir, Merlot en Cabernet.

16 Landbouw

Ongeveer de helft van de Kosovaarse grond is landbouwgrond. Meer dan de helft van de bevolking werkt in het boerenbedrijf, meestal in familie- of gezinsverband. De helft van de landbouwgrond wordt gebruikt voor het verbouwen van granen (mais, tarwe, gerst).

17 Bosbouw

Bijna 40% van Kosovo is bebost. De bossen worden slecht beheerd en er is veel illegale houtkap door de plaatselijke bevolking (veel werklozen, hout is gratis). De overheid probeert met speciale projecten verbetering in het beheer aan te brengen.

18 Godsdienst

In Kosovo zijn drie religies dominant: de islam en het christendom (de rooms-katholieke kerk en de Servische orthodoxie). De verhouding tussen islamieten en katholieken in Kosovo gelden als goed, maar beide groepen hebben weinig tot geen contacten met de Servisch-orthodoxe Kerk. Kosovo is een gesecculariseerd moslimland, waarin religie geen maatschappelijke rol speelt. Alcohol is vrij te verkrijgen en te gebruiken. Varkensvlees wordt haast niet gegeten. De zeden van de Kosovaren betrekkelijk modern/westers. Er is godsdienstvrijheid.

19 Onderwijs

Onderwijs is in Kosovo verplicht voor alle kinderen tussen 6-15 jaar. De basisschool is voor kinderen van 6-11 jaar; daarna kunnen ze naar het secundair onderwijs. Het onderwijs is gratis. Veel schoolgebouwen zijn door de oorlog beschadigd. Er zijn onvoldoende klaslokalen en leerkrachten. Tegenwoordig wordt onderwijs in Kosovo doorgaans in het Albanees gegeven. Er is ook een klein aantal officiële Kosovaarse scholen die les geven in de Turkse of de Bosniak-taal. In de gebieden waar etnische Serviërs in de meerderheid zijn alsmede in de Servische enclaves wordt in het Servisch onderwezen.

20 Cultuur

Onder het ministerie van Cultuur, Jeugd en Sport vallen 32 instellingen: musea, theaters, bioscopen en bibliotheken. Bovendien vallen ongeveer 150 jongerenorganisaties onder dit ministerie. Iedere Kosovaar heeft het recht deel te nemen aan sportactiviteiten. In Kosovo is vooral folkmuziek erg populair waarin balkanklanken vermengd worden met westerse en Turkse invloeden. Jaarlijks wordt in Kosovo een aantal grote muziekfestivals gehouden die ook internationale bezoekers trekken.

21 Eten en drinken

De Kosovaarse keuken heeft veel Albanese trekken, maar evengoed Turkse, Oostenrijkse, Hongaarse, Griekse en zelfs Servische. In de winter zijn de Kosovaren gewend veel zelfingelegde groenten te eten. Er wordt veel vlees gebruikt en schapentong is er een delicatessen.

22 Taal

Sinds de grondwets hervorming in 1974 werd het Albanees gebruikt als amtstaal. Sinds 1999 is in wetten en andere officiële documenten het Engels maatgevend, naast de Albanese amtstaal. De officiële taal is nu Albanees en in sommige gemeenten ook Servisch, Bosnisch en Turks.

23 Geldeenheid

De euro is in Kosovo wettig betaalmiddel. De munteenheid in gebieden die door Serviërs bewoond worden, wordt met de Servische dinar betaald.

24 Media

In Kosovo kunnen 8 kranten worden gekocht: Koha Ditore ("Daily Time", wordt beschouwd als de meest serieuze krant in Kosovo), Gazeta Express (Express Krant), Infopress, Bota Sot (De wereld van vandaag), Epoka e Re (De nieuwe tijd), Kosova Sot (Kosovo vandaag), Lajm (Nieuws), Zëri (De Stem).

Kosovo heeft 2 televisiestations (Kohavision, RTK News) en 3 radiozenders (Blue Sky, Kosova, RTV21).

25 Belangrijkste monumenten en topics

Een flink stuk van het historisch erfgoed werd verwoest tijdens de etnische zuiveringen van de Balkanoorlog. Interessant zijn nog steeds:

- klooster van Decani (1327-1335)
- stad Prizren, een groot historisch museum, jaarlijks filmfestival, oudste moskee
- orthodoxe patriarchaat in Peja, een van de heiligste plaatsen van de Servische orthodoxe kerk.
- hoofdstad Pristina